

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДОВИХ БІРЖ СВІТУ

У даній статті проведено комплексний аналіз діяльності фондових бірж світу. Проведений аналіз капіталізації та обсягів торгів. Виявлено лідерів серед фондових бірж світу за величиною капіталізації та за обсягами торгів.

В данной статье проведен комплексный анализ деятельности фондовых бирж мира. Проведен анализ капитализации и объемов торгов. Определены лидеры среди фондовых бирж мира по величине капитализации и по объемам торгов.

The complex analysis of activity of exchange stocks of the world is conducted in this article. Conducted analysis of capitalization and volumes. Found out leaders among the exchange stocks of the world after the size of capitalization and after the volumes of auctions.

Ключові слова: фондовий ринок, фондова біржа, капіталізація, обсяги торгів.

На сучасному етапі світовий фондовий ринок посідає важливе місце у системі міжнародних економічних відносин. Світові фінансові кризи, і особливо остання глобальна фінансова криза, яка зачепила й Україну, демонструють роль фондового ринку у загальній системі економічного розвитку будь-якої країни.

Фондова біржа – це основний елемент фондового ринку, організаційно оформлений заклад і ринок, який постійно функціонує, на якому відбуваються угоди купівлі-продажу цінних паперів. Біржа надає своїм клієнтам (торговцям) приміщення, послуги, необхідну інфраструктуру, інформацію, визначені гарантії, регулює торговельні операції на основі біржових правил.

Фондові біржі відіграють вирішальне значення при формуванні основних ринкових цін і курсів. Правила біржової торгівлі, техніка торгів дозволяють встановити причини та закономірності виникнення багатьох явищ на фондовому ринку.

Сучасні біржі – це сегменти гуртового ринку, тому для оцінки біржової кон'юнктури потрібна можливість проводити аналіз потенціалу конкретного ринку. Біржа є індикатором ринкової кон'юнктури, оскільки саме на ній пропозиція безпосередньо стикається з попитом, і це статистично фіксується [3, с.167-173].

Особливу актуальність у зв'язку з цим набуває дослідження змін, які відбуваються на основних фондових біржах світу.

Багато наукових праць присвячені дослідженню діяльності фондових бірж. У вітчизняній економічній науці різні аспекти функціонування фондових бірж висвітлено у працях А.І.Берлача, А.Г.Загородного, А.Б.Кондрашихіна, Ю.Я.Кравченко, О.М.Мозгового, В.Н.Парсяка, В.Г.Пасічника, В.І.Павлова, В.В.Раровської, О.М.Роїна, О.М.Сохацької, В.М.Шелудько та інших вчених. Дослідженням змін на фондових біржах займалося багато зарубіжних науковців та практиків, серед яких

М.Алексєєв, Т.Берднікова, Н.Берзон, Л.Борселіно, В.Булатов, Л.Вільямс, В.Галанов, Б.Гамільтон, О.Дегтярьова, А.Елдер, Р.Кіюсакі, А.Килячков, Р.Колбі, Е.Лефєвр, Е.Найман, У.О`Ніл, Д.Сорос, Р.Тьюлз.

Метою написання даної статті є дослідження функціонування основних фондових бірж світу, проведення аналізу їхньої капіталізації та обсягів торгів.

Для проведення комплексного та ґрунтовного аналізу фондового ринку використовують основні поняття (капіталізація та обсяги торгів). Знання цих показників та їхньої зміни у динаміці дозволяє зрозуміти економічну ситуацію у світі або в окремій країні, зважено підходити до вибору фондових бірж та цінних паперів і навіть будувати стратегії поведінки на ринку.

Капіталізація фондового ринку МС (Market Capitalization) — це сукупна курсова вартість усіх емітованих акцій компаній, що мають регулярне котирування на фондовій біржі. Цей показник відображає ринкову вартість усіх компаній, що входять до лістингу фондових бірж (ринкова вартість компанії визначається як добуток курсової вартості акції на кількість її акцій, що перебувають в обігу). Зростання капіталізації ринків свідчить про сприятливі прогнози і позитивні очікування та оптимізм учасників ринку. Необхідно зазначити, що зростання прибутковості виробництва компаній знаходить своє відображення у загальному підвищенні ринкових цін на акції цих компаній, що продовжується на протязі ряду років протягом всього циклу підйому економіки. Отже, можна стверджувати, що зміна капіталізації фондових бірж виступає індикатором стану економіки країн. Даний показник можна визначити за формулою:

$$MC = \sum n * P, \quad (1)$$

де n – кількість акцій певного емітента;

P – курс однієї акції.

Згідно з класифікацією членів світової федерації бірж (World Federation of Exchanges) основні фондові біржі світу умовно поділяються на: фондові біржі Американського регіону, фондові біржі Азійсько-Тихоокеанського регіону та фондові біржі Європейсько-Африканського регіону. Світова федерація бірж WFE - світова галузева асоціація організаторів торгівлі цінними паперами і похідними інструментами. Сукупна ринкова капіталізація цінних паперів, що обертаються на біржах, і входять до складу федерації, складає 97% сумарної капіталізації підприємств світової економіки [6].

Аналіз капіталізації фондових бірж світу за 2000-2009 рр., згідно з методикою світової організації бірж, зображено на рис. 1.

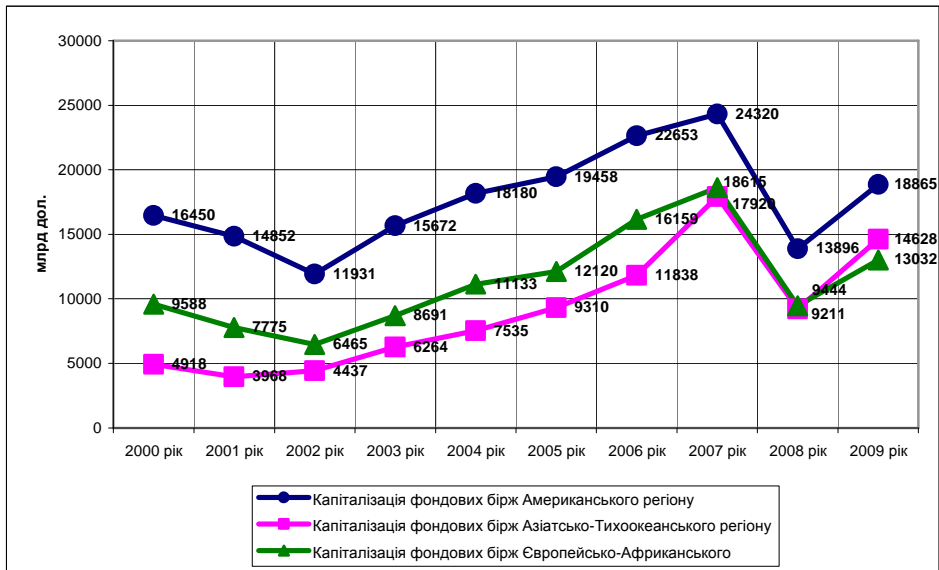


Рис. 1. Динаміка зміни капіталізації основних фондових бірж світу за 2000-2009 рр.*

* Побудовано автором на основі джерел [5, 6, 7]

З 2000 року по 2002 рік по всіх фондових біржах світу спостерігалось зменшення капіталізації. З 2002 року по 2007 рік по всіх фондових біржах світу було поступове зростання капіталізації. Безперечним лідером протягом всього досліджуваного періоду залишається Американський регіон. У 2007 році капіталізація фондових бірж світу досягає максимуму за період, що аналізується, капіталізація фондових бірж Американського регіону склала 24320 млрд. дол., у тому ж періоді капіталізація фондових бірж Азіатсько-Тихоокеанського регіону майже наздоганяє показники капіталізації фондових бірж Європейсько-Африканського регіону і відповідно становить 17920 млрд. дол. та 18615 млрд. дол.

Протягом 2007-2008 років спостерігається різке зменшення капіталізації фондових бірж світу, що було зумовлене глобальною фінансово-економічною кризою. Але необхідно зазначити, що у 2008 році не були досягнуті мінімальні значення капіталізації фондових бірж 2002 року. Протягом 2008-2009 років спостерігається збільшення капіталізації фондових бірж світу, але значення капіталізації не досягають значень 2007 року. Це може свідчити про поступове закінчення фінансово-економічної кризи. Збільшення капіталізації фондових бірж Американського регіону склало 4969 млрд. дол., або 35,8%. Збільшення капіталізації фондових бірж Європейсько-Африканського регіону склало 3588 млрд. дол., або 37,9%. Збільшення капіталізації фондових бірж Азіатсько-Тихоокеанського регіону склало 5417 млрд. дол., або 58,8%.

Отже, можна визначити основні десять фондових бірж світу за величиною капіталізації на 2009 рік (рис. 2), так званих найбільш розвинених фондових бірж світу.

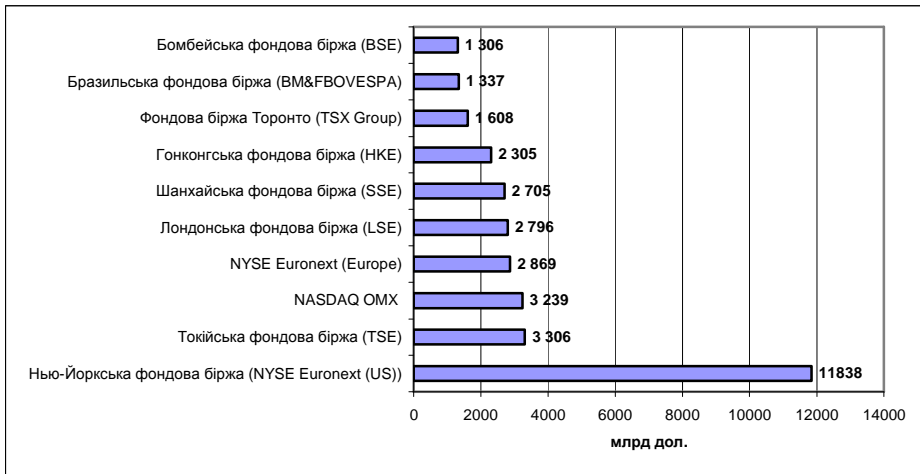


Рис. 2. Основні десять фондових бірж світу за величиною капіталізації на 2009 рік у млрд. дол. *

*Побудовано автором на основі джерел [5, 6, 7]

Рис. 2 наглядно показує, що на першому місці за величиною капіталізації у світі за 2009 рік знаходиться Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE Euronext (US)) з капіталізацією 11838 млрд. дол., що говорить про неї, як про найбільшу фондову площадку у світі. Питома вага Нью-Йоркської фондової біржі (NYSE Euronext (US)) у 2009 році складає 25,5% у загальній капіталізації фондових бірж світу та 62,8% у капіталізації фондових бірж Американського регіону.

Ринкову капіталізацію фондового ринку України доцільно розраховувати за даними ВАТ "Фондова біржа ПФТС", оскільки це єдиний національний організатор торгівлі цінними паперами, який надає достовірну статистичну інформацію. Капіталізація ВАТ "Фондова біржа ПФТС" у 2008 році склала 22,66 млрд. дол. У 2009 році капіталізація біржі зменшилася на 3,51 млрд. дол. до 19,09 млрд. дол.

Зауважимо, що аналіз капіталізації фондових бірж не повністю розкриває тенденції на світових фондових біржах у сучасних умовах. Також необхідно проводити аналіз обсягів торгів на світових фондових біржах. Обсяги торгів відображають активність учасників фондових бірж, продавців і покупців. Адже кожна одиниця обсягу відображає дію двох учасників, один учасник купує цінний папір, а інший продає. Аналізуючи обсяги торгів на фондових ринках, можна твердити про активність та ліквідність даних бірж. Відповідно на ліквідному ринку більша вірогідність швидко і вигідно купити або продати цінні папери. Активні фондові біржі,

на яких відбуваються великі обсяги торгів, сприяють появі нових потенційних інвесторів.

Аналіз зміни обсягів торгів на фондових біржах світу по трьох регіонах за 2000-2009 роки зображено на рис. 3.

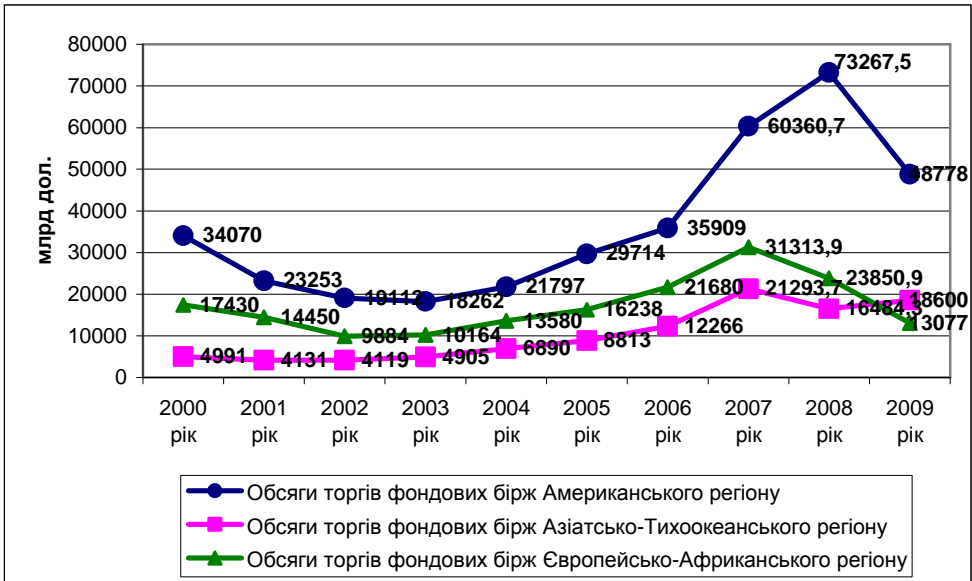


Рис. 3. Динаміка зміни обсягів торгів фондових бірж світу за 2000-2009 рр.*
*Побудовано автором на основі джерел [5, 6, 7]

Рис. 3 показує, що обсяги торгів з 2000 року по 2003 рік на всіх фондових біржах світу зменшилися. З 2003 року по 2007 рік спостерігається значне збільшення обсягів торгів на всіх фондових біржах світу. З 2007 по 2008 рр. рік обсяги торгів на фондових біржах Американського регіону збільшилися на 12906,8 млрд. дол., або на 21,4%. За цей же період обсяги торгів на фондових біржах Європейсько-Африканського регіону зменшилися на 7463 млрд. дол., або на 23,8%. Обсяги торгів на фондових біржах Азіатсько-Тихоокеанського регіону зменшилися на 4809,4 млрд. дол., або на 22,6%.

Стрімке зростання обсягів торгів на фондових біржах Американського регіону 2006-2008 рр. незважаючи на глобальну фінансово-економічну кризу, було зумовлене основними причинами:

1. Високою ліквідністю фондових бірж Американського регіону.
2. Встановленням спрощеної системи лістингу для нових емітентів фондових бірж Американського регіону.
3. 2006 року було оголошено, а у 2007 відбулося злиття Нью-Йоркської фондової біржі (NYSE) з Європейською фондовою біржею Euronext NV, яка включала фондові біржі Бельгії, Франції, Нідерландів, Португалії та Англії. Це об'єднання значно підвищило обсяги торгів.

4. Зниженням з 2006 року Федеральною резервною системою США облікової ставки. Зниження облікової ставки ФРС почалося у 2006 році з 5% і зараз вона складає 0-0,25%.

5. У 2008 році в умовах фінансово-економічної кризи багато інвесторів почало масово продавати свої цінні папери (проблеми банківського та іпотечного секторів), чим значно збільшили обсяги торгів і відповідно призвели до зниження капіталізації фондових бірж.

6. В умовах волатильності курсу (зміна ринкової ціни на цінні папери), проблем банківського та іпотечного секторів спекулянти почали провадити стратегію торгівлі на зниження курсу (відкривати короткі позиції).

Протягом 2009 року спостерігається зменшення обсягів торгів на основних фондових біржах світу. Зменшення обсягів торгів фондових бірж Американського регіону склало 24489,5 млрд. дол., або 33,4%. Зменшення обсягів торгів на фондових біржах Європейсько-Африканського регіону склало 10773,9 млрд. дол., або 45,2%. Збільшення обсягів торгів на фондових біржах Азіатсько-Тихоокеанського регіону склало 2115,7 млрд. дол., або 12,8%. Це було наслідком того, що інвестори закінчили масово реалізовувати свої акції та поступовим ростом оптимізму у спекулянтів, про що свідчить і зростання капіталізації у даному періоді на всіх фондових біржах світу.

Отже, можна визначити основні 10 фондових бірж за величиною обсягів торгів у 2009 році (рис. 4).

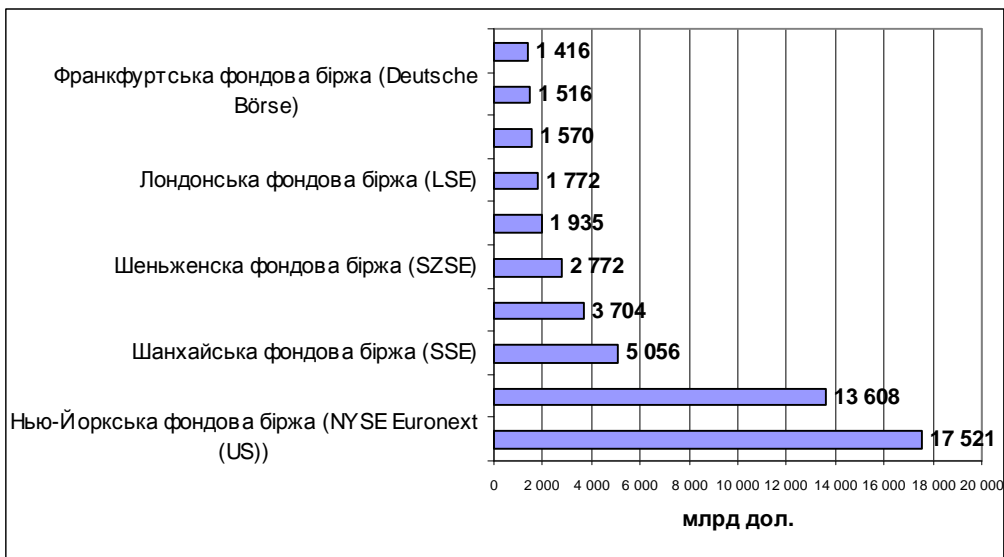


Рис. 4. Основні десять фондових бірж світу за обсягами торгів у 2009 році у млрд. дол.*

*Побудовано автором на основі джерел [5, 6, 7]

Як видно з рис. 4, основними лідерами за обсягами торгів у 2009 році серед фондових бірж світу є Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE Euronext (US)) та NASDAQ OMX, обсяги торгів відповідно 17521 та 13608 млрд. дол., що втричі більше, ніж обсяги торгів інших основних бірж світу.

Обсяги торгів ВАР "Фондова біржа ПФТС" у 2008 році склали 5,8 млрд. дол. У 2009 році обсяги торгів склали 5,4 млрд. дол.

Після проведеного дослідження функціонування фондових бірж світу в умовах глобалізації економіки та розвитку новітніх інформаційних технологій можна зробити висновок, що тенденції змін на фондових біржах світу по основних показниках капіталізації та обсягах торгів ідентичні. Також після аналізу функціонування фондових бірж світу було виявлено, що показники капіталізації у 2009 році зросли порівнянно з минулим роком, а обсяги торгів зменшилися, це свідчить про поступове закінчення глобальної фінансово-економічної кризи.

Список використаних джерел:

1. Кравченко Ю.Я. Рынок ценных бумаг в вопросах и ответах : учебное пособие для студентов экономических вузов / Кравченко Ю.Я. – [2-е изд.], перераб. и доп. ; М-во образования и науки Украины. – К. : Ника-Центр, 2005. – 536 с. – ISBN 966-521-329-6.
2. Найман Э. Малая энциклопедия трейдера / Найман Э. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 403 с. – ISBN – 5-9614-0356-4.
3. Сохацька О.М. Біржова справа : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] ; М-во освіти та науки України / Сохацька О.М. [2-ге вид.]. – Тернопіль : Карт-бланш, К. : Кондор, 2008. – 632 с. – ISBN 966-7952-15-0.
4. Элдер А. Как играть и выигрывать на бирже : Психология. Технический анализ. Контроль над капиталом / Элдер А. ; [пер. с англ. М. Волкова]. М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 472 с. – ISBN 978-5-9614-0599-6.
5. Statistic of stock exchange [Electronic Resource]. – Mode of access : URL : <http://www.world-exchanges.org/statistics>.
6. Statistic, WFE 10 years in review (2000-2009) [Electronic Resource]. – Mode of access : URL : <http://www.world-exchanges.org/statistics/wfedatabase>.
7. The monthly newsletter of regulated exchanges : stock journal 2008-2009 / World Federation of Exchanges. -2010. - №5.